

‘De grootste humanitaire crisis van onze tijden’, zo noemen de Verenigde Naties het conflict in Syrië. De VN-vluchtelingenorganisatie maakte net bekend dat het aantal vluchtelingen de hallucinante kaap van 3 miljoen heeft overschreden. Minstens de helft van hen zijn kinderen. Ze ontsnapten aan een gruwelijk conflict waarbij al tienduizend leeftijdgenoten werden gedood en een veelvoud voor het leven gehandicapt raakten. **Koen Vidal en Bas Bogaerts** trokken naar de Syrisch-Jordaanse grens om met jonge oorlogsslachtoffers te praten.

Opgeven is geen optie

Qusai (14): 'Blij dat ik nog leef'

Eind vorig jaar, op 27 september om precies te zijn, verlaat de veertienjarige Qusai zijn ouderlijke huis om een tante te bezoeken. Daraa, zijn stad in het zuidwesten van het land, wordt in die periode zwaar gebombardeerd door de Syrische luchtmacht. Een van de vele bommen die die dag op Daraa valt, slaat in op enkele meters van Qusai. "Het enige wat ik me herinner, is dat ik in onze straat aan het stappen was. Het vliegtuig heb ik niet horen aankomen en de bom evenmin." Qusai is meteen buiten bewustzijn en zijn half uit elkaar gerukt lichaam wordt in allerijl naar Jordanië gebracht.

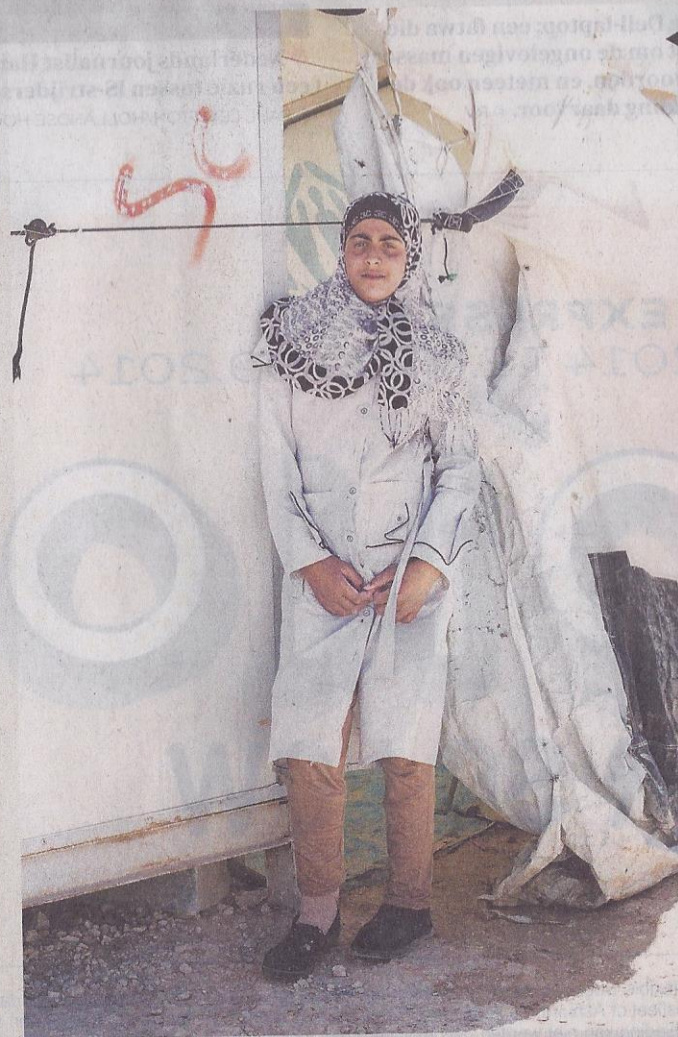
De verwondingen zijn bijzonder ernstig. Gebroken wervels, een maagwonde en een been dat geamputeerd moet worden. "Qusai was op dat moment een verwoeste jongeman", vertelt de Jordaanse fysiotherapeute Raya Ayoud. "Hij kon niet stappen, kon zijn hoofd amper bewegen en zelfstandig zijn behoefte doen lukte ook niet. Die jongen hilde bijna onophoudelijk."

Maar vijftien operaties later en dankzij een prothese heeft Qusai zijn leven terug. Raya: "Dat hij weer kan lopen, ook al is het voorlopig nog moeizaam, maakt hem bijna euforisch. Nu maakt hij de hele tijd grapjes. 'Ik ben blij dat ik nog leef', zegt hij meermaals per dag. Maar het is geen jongen van veertien meer, daarvoor heeft hij te veel meegemaakt." Qusai's moeder Alina vergezelde haar zoon naar Jordanië en bleef de hele herstelperiode aan zijn zijde. Ze houdt zich sterk, zegt ze,

maar ze geeft toe dat dat soms niet lukt. Zeker niet toen ze enkele dagen na haar aankomst in Jordanië vernam dat zich in de familie nog een tweede drama had voorgedaan. Haar 27-jarige en oudste zoon Abdullah, een journalist van de oppositieradiozender Smart, was bij mortiervuur om het leven gekomen. "Dit is te veel, zei ik tegen mezelf. Twee zonen verliezen is te veel."

Alina durfde het niet aan om Qusai de dood van Abdullah mee te delen. "Ik wou wachten tot hij opnieuw wat sterker was. Hij had al zo veel te verduren gekregen. Maar Qusai voelde dat er iets ergs was gebeurd. Blijkbaar lukte het me toch niet helemaal om mijn emoties te verbergen. Ik was triest en vaak sprongen de tranen me onbedwingbaar in de ogen. Op een dag bemachtigde Qusai mijn mobiele telefoon, waarop een filmpje stond voor Abdullah, een soort eerbetoon dat zijn collega's me hadden ge-sms't. Qusai was woest en heeft me lange tijd verweten dat ik hem niets had verteld. 'Mijn broer is dood en jij zwijgt!', riep hij. 'Hoe kan ik je ooit nog vertrouwen?'

"Have to stay strong", zegt Alina voortdurend. "Have to stay strong. Mijn man, mijn dochter en mijn twee andere zoons staan aan de grens, maar Jordanië laat momenteel enkel zwaargewonden toe. Ik wil dat onze familie opnieuw samen is. Net als vroeger. Vroeger hadden we het niet slecht: mijn man was bouwvakker, we hadden een eigen huis, de kinderen gingen naar school. Ik wil terug naar dat leven. *Back to the past.*"

● De 12-jarige Iman geeft een stevige handdruk. Ze is de vrouw des huizes in haar containerwoning

Iman (12): 'We zijn oké'

Met een glimlach staat Iman ons op te wachten aan de deur van haar containerwoning in Zaatari, het kamp voor Syrische vluchtelingen waar ondertussen al 150.000 mensen wonen en dat steeds meer op een stad begint te lijken. Ook Imans stevige handdruk zit vol leven. Ze mankt nog wel. Haar been werd tot onder de knie geamputeerd en ze moet nog wennen aan haar kunstbeen.

Zo leidt ze ons binnen in haar noodwoning. Tegen de muur liggen enkele dunne matrassen die dienstdoen als zetel. In een hoek ligt een stapeltje dekens, in een andere hoek een teil met kookpotten en wat voedingswaren. Allemaal keurig geordend. Buiten loeit de woestijnwind.

Als Iman praat, fonkelen haar ogen. Ze ziet er veel ouder uit dan twaalf: haar lichaamshouding, haar stem, de volwassen manier waarop ze ons daarnet welkom heette: overduidelijk, zij is de vrouw des huizes.

Iman vertelt graag over haar oudere zus Inas, met wie ze samenwoont. "Vroeger hadden we altijd ruzie. Ik vond haar veel te serieus en dominant. En zij vond mij ongehoorzaam en luidruchtig. Maar sinds de bom zijn we niet enkel zussen, maar lotgenoten en echte vrienden." Twee handen op een buik. "Ik hou zo veel van haar."

De rest van de familie bleef in Syrië. "In ons geboortedorp. Om de twee dagen telefoneren we met mama. Ze waren lange tijd op de vlucht, maar nu is het opnieuw een beetje veil

Meline (17): 'Ik hield mijn been in mijn armen' ►

'Ja, ik weet nog hoe ze me naar de hulppost droegen. Ik hield mijn been in mijn armen. Maar ik voelde niets. En ik dacht ook niets. Ze begonnen me te wassen, het bloed van mijn lichaam te spoelen. Een verpleger nam mijn been, legde het opzij. Ik heb het niet meer teruggezien. Pas enkele dagen later drong alles tot mij door. Er was een bom op ons huis gevallen en bijna mijn hele familie was zwaargewond. Mijn jongere zus had hersenschade opgelopen, grootmoeder had scherven in haar maag, mijn oom en tante hadden een schedelbreuk en ik was mijn been kwijt. Het is nog geen zeven maanden geleden.'

Meline vertelt hoe boos ze was over het feit dat ze haar been kwijt was. 'Ik kon niet meer stappen, naar school gaan was uitgesloten en telkens als ik aan de toekomst dacht, werd ik gek: 'Ik ben zwak en lelijk', spookte het door mijn hoofd, 'hoe moet ik nu aan een goede man geraken. En ik zal nooit kinderen kunnen krijgen en voor ze zorgen.'

Samen met haar moeder en haar eveneens zwaargewonde zusje belandde Meline in het Zaatari-vluchtelingenkamp, waar ze zich maandenlang opsloot in hun wooncontainer. 'Ik huilde en was vaak agressief. Zeker toen burens nieuwsgierig naar mijn amputatie kwamen kijken. 'En wat voor een armoede heerst er hier in dit kamp', dacht ik voortdurend. Als kinderen hadden we het goed. Mijn ouders zijn imkers. Nog niet zo lang geleden hadden we een auto, een groot huis, vier flats. Allemaal weg.'

Melines situatie verbeterde langzamerhand nadat ze bezoek had gekregen van een ander meisje wier been geamputeerd was. 'Ze had een kunstbeen en stapte onze woning binnen. Ik kon mijn ogen niet geloven: been kwijt en toch kunnen stappen? En ze zag er zo zelfzeker uit! Ze vertelde me dat ze zich net als ik had gevoeld, maar dat ze opnieuw naar school ging, huishoudelijk werk kon doen, in het kamp vrienden had

gemaakt. Ze gaf me moed en dankzij haar ben ik opnieuw beginnen leven. *Life is back.*'

Djamila, de moeder van het meisje, is erg trots op de weg de Meline aflegde. 'Maar tegelijk maak ik me grote zorgen. Die ene vervloekte bom heeft ervoor gezorgd dat mijn twee dochters gehandicapt zijn. Met Meline gaat het al wat beter, maar voor mijn jongste dochter ben ik echt ongerust. We weten nog niet in welke mate haar hersenen beschadigd zijn. Ze is er slecht aan toe, huilt vaak en roept om haar vader.'

Djamila's man en haar zoon vechten bij het Vrije Syrische Leger tegen de regeringstroepen van Assad. 'Drie dagen geleden hoorde ik dat mijn man gesneuveld was. Op het internet circuleerde een foto van zijn lijk. Toen ik hem probeerde te bellen, nam hij gewoon op. 'Ik leef nog', zei hij, 'ik heb die foto niet gezien, maar hij is fake. Anders zou ik nu niet met jou kunnen praten.' Propaganda van Assad.'

● Meline: 'Ons huis werd platgegooid. Mijn zusje liep hersenschade op, oma had scherven in haar maag en ik was mijn been kwijt.'

Momen (13): 'Ik zal opnieuw stappen' ▼

'Vijf procent kans gaven de dokters me. Vijf procent dat ik ooit nog eens zou kunnen stappen. Toen ik dat hoorde, werd ik woest. 'Ik zal opnieuw stappen!', riep ik. 'Ik zal stappen!'" En nog geen acht maanden nadat een scherp-schutter een kogel in zijn rug joeg, stapte Momen weer, zij het moeizaam en op kruiken.

'Ik was voor ons huis aan het voetballen', vertelt de 13-jarige jongen. 'Met mijn neefjes en vrienden uit de straat. In Daraa waren er vaak gevechten en bombardementen, maar die dag leek alles rustig. Plotseling voelde ik de kogel. Een brandende pijn in mijn lichaam. Ik zakke door mijn knieën en viel om. Al mijn

zwaargewond kind een hele familie ontwricht. Om diezelfde reden schieten ze ook op moeders. Wie een moeder uitschakelt, verlamt een hele familie.'

Als zijn oom is uitgepraat, gaat Momen door met zijn verhaal. 'Toen ik weer bij bewustzijn kwam, dacht ik dat ik thuis was. Maar rondom mij zag ik allemaal mannen en vrouwen in witte kleren. Ik schreeuwde om mijn ouders. 'Rustig maar', zei een verpleegster. 'Je bent veilig. Je bent in Jordanië. We zullen je familie roepen.' 'Jordanië?', riep ik. 'Wat doe ik in godsnaam in Jordanië?'

Momen heeft een krachtige stem, is zelfzeker en maakt af en toe zelfs een grapje. 'Wat voor een handschrift heb jij', zegt hij terwijl hij naar zijn notitieboekje kijkt. 'Onleesbaar! Mijn leraar zou dat niet pikken.'

Wonderbaarlijk, want even later vertellen Momens verzorgers me dat hij nog niet zo lang geleden een wrak was. 'De kogel raakte zijn ruggenmerg, waardoor Momen aanvankelijk zwaar verlamd was. De dokters wisten dat de kans erg klein was dat Momen ooit nog zou stappen. Maar omdat de jongen koppig bleef doorvechten, bleven ook de

dokters meevechten. 'Ik wil opnieuw zelfstandig naar school kunnen stappen', zei hij voortdurend. Dat was zijn einddoel en tegelijk zijn droom. En ik denk dat hij nog één tot twee maanden oefeningen en verzorging nodig heeft om die droom waar te maken. Vandaar dat hij bukt van het zelfvertrouwen. Hij heeft het onmogelijke bereikt. Wat een kereltje! Hij geeft ook ons de moed om nooit op te geven.'

Deze reportage kwam tot stand in samenwerking met Handicap International, www.handicapinternational.be

lig en zijn ze weer in het dorp. Natuurlijk missen we hen. Dit is niet normaal, dit gescheiden leven.”

Iman raakte zwaargewond bij een bombardement op het ouderlijke huis. “Ik was televisie aan het kijken; beelden van bombardementen en verminkte landgenoten. En net op dat moment valt er dan een bom op je eigen huis. Ik dacht dat ook ik ging sterven, net als die mensen op tv. Na enkele minuten raakte ik buiten bewustzijn en achteraf hoorde ik dat ik nog diezelfde dag naar Jordanië was gebracht.

“Toen ik in het ziekenhuis ontwaakte, kon ik niet geloven wat me overkomen was. Onwettelijk was het. Ik keek naar mijn lichaam en herkende het niet meer. Alsof ik uit mijn eigen lijf was gesleurd. Die eerste maanden na het bombardement

waren deprimerend. Doodsbang was ik van die stomp aan mijn been. Ik durfde mezelf niet aan te raken en wist niet hoe ik op één been voort moest leven. Inas en ik kwamen terecht in dit kamp, waar we niemand kenden. Ik had alle hoop verloren.”

Tegenwoordig kan Iman stappen, kan ze haar zus met het huishouden helpen en gaat ze opnieuw naar school. “Sindsdien is het leven oké. Ik werk aan mijn lichaam en doe veel oefeningen, als een echte sportvrouw. Op school voel ik me goed. Ik maakte al veel vrienden en iedereen zegt dat ik een babbelaar ben. Ik weet niet wat ons te wachten staat en hoe de toekomst eruit zal zien. Maar ik weet dat ik van ver kom en de jongste maanden ben ik opnieuw van het leven beginnen houden. We zijn oké.”

‘Toen ik ontwaakte, kon ik niet geloven wat me overkomen was. Ik keek naar mijn lichaam en herkende het niet meer’

IMAN

● Momen werd in zijn ruggengraat geschoten. Geen verdwaalde kogel, volgens zijn oom. ‘Assads sluipschutters viseren bewust kinderen, ze weten dat dat een hele familie ontwricht.’

Kinderen van Syrië

De strijdende partijen maken gebruik van kinderen die soms niet ouder zijn dan twaalf jaar: ze worden ingezet als

- kindsoldaten
- informanten
- wapensmokkelaars

Na drie jaar oorlog zijn **5,7 miljoen kinderen** (56%) zwaar getroffen, sinds maart 2013 is dat een verdubbeling.

Sinds het begin van het conflict werden **40.000 kinderen als vluchteling** geboren.

1.000.000 kinderen leven in permanente gevechtszones waartoe humanitaire organisaties geen toegang hebben.

Een derde van alle Syrische kinderen is ontheemd of naar het buitenland gevlucht, **zeven op tien van hen gaan niet naar school.**

Jonge kinderen **belanden in cellen met volwassenen** en zijn slachtoffer van seksueel geweld.

De oorlog doodde al 10.000 kinderen, volgens Unicef zijn er bewijzen dat kinderen geveiseerd worden: scherpshutters mikken doelbewust op kinderen, **kinderen worden gefolterd om informatie los te krijgen.**

Een vijfde van de Syrische scholen is vernietigd of wordt bezet door militairen en strijders, drie miljoen kinderen gaan niet meer naar school. Voor de oorlog gingen bijna alle Syrische kinderen naar school en bedroeg de alfabetiseringsgraad meer dan 90 procent.

Bron: Unicef-rapport 'Under Siege. The devastating impact on children of three years of conflict in Syria'